

Òmnium Cultural: 50 anys al servei de la llengua, la cultura i el país. — Com a represa dels mecenatges privats d'abans de la Guerra Civil —Patxot, Cambó...— i dels precedents d'entitats com l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, un grup de patricis catalanistes que no eren suspectes de desafecció al règim —i que ja havien cooperat en la convocatòria del premi de novel·la Sant Jordi l'any 1960— acordaren l'11 de juliol de 1961 la creació d'una societat civil anomenada Omnium Cultural¹, com a mitjà de resistència cultural i de suplència d'institucions pròpies favorables a la llengua i la cultura catalanes². Els fundadors foren Fèlix Millet, Joan B. Cendrós, Lluís Carulla, Joan Vallvé i Pau Riera.

Durant la presidència inicial de F. Millet (1961-67), l'entitat s'establí al Palau Dalmaes, antiga seu de l'Acadèmia dels Desconfiats, on va acollir l'Institut d'Estudis Catalans, els Estudis Universitaris Catalans, l'Agrupació Dramàtica de Barcelona, l'Obra del Ballet Popular i el Secretariat d'Orfeons de Catalunya. Des de 1963 va assumir també l'organització dels premis literaris de la Nit de Santa Llúcia.

L'ensenyament de català fou un dels objectius principals d'aquells anys. La Comissió Delegada d'Ensenyament —que ja existia amb el suport de la Benèfica Minerva, també creació de F. Millet— s'integra a l'Òmnium Cultural, i Joan Triadú esdevé secretari tècnic del conjunt de l'entitat. El mateix 12 de juliol, l'endemà de la creació d'Òmnium, s'establí per acord amb la Secció Filològica de l'IEC la Junta Assessora per als Estudis de Català (JAEC), que organitzaria cursos per correspondència, a càrrec d'Albert Jané, i certificats de català de diversos nivells.

Aprofitant l'aparició de l'encíclica *Pacem in Terris* de Joan XXIII (abril de 1963), que reclamava el reconeixement de les minories culturals, l'Òmnium promou una campanya d'instàncies —unes 10.000— al vicepresident del govern espanyol, el general Muñoz Grandes, basades en el dret legal de petició, en què es demanava l'ús del català a l'ensenyament, la premsa i les corporacions i entitats. Arran d'aquest fet, i poc després de les declaracions de l'abat Escarré a *Le Monde* (novembre de 1963), l'Òmnium va ser escorcollat per la policia el 2 de desembre i clausurat per ordre governativa. Tanmateix, va mantenir clandestinament l'activitat: el 1967 ja tenia 130 cursos de català, a més de 650 estudiants per correspondència.

El 13 de setembre de 1967, poc després de la mort de F. Millet, l'entitat aconsegueix la legalització com a associació cultural. N'assumirà la presidència Pau Riera fins al 1978. En aquesta etapa es creen les primeres delegacions territorials (Terrassa, Granollers, Igualada, Mataró) i la Delegació d'Ensenyament [del] Català³, que tindrà un paper decisiu en l'èxit de la campanya «Català a l'escola» (1969-70), i l'any 1971 convertirà les seves circulars en una publicació, el *Butlletí interior dels seminaris d'Ensenyament de Català*, que el 1976 adopta el subtítol *Escola Catalana*, i és el precedent de la revista d'aquest nom, publicada des del 1985 fins ara.

El 1968, l'Òmnium organitza l'Any Fabra, commemoració del centenari del naixement de l'eminent lingüista, amb un ampli ressò, sota el lema «La llengua d'un poble». A partir d'aleshores tindran lloc anualment a diferents localitats les Festes Populars de Cultura Pompeu Fabra. El mateix any s'estableix el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, atorgat en primer lloc el 1969 a Jordi Rubió i Balaguer, i que ha esdevingut la més alta distinció del món cultural català. En un nivell més divulgatiu, és destacable la iniciativa del bibliobús «Cultura en Ruta», que entre 1968 i 1977 va recórrer 56.000 quilòmetres i va vendre 381.000 llibres i 26.000 discos. A l'inici dels anys setanta,

1. Inicialment el mot Omnium no duia accent perquè no s'hauria acceptat una denominació en català. La grafia es regularitzaria posteriorment.

2. Marta Vallverdú, «Els primers anys d'Òmnium Cultural». *L'Avenç*, 374 (desembre 2011) i 375 (gener 2012). Vegeu també el llibre de Josep Faulí, *Els primers 40 anys d'Òmnium Cultural* (Barcelona: Proa, 2005).

3. També en aquest cas la denominació passaria a ser Delegació d'Ensenyament Català, ja que l'objectiu esdevindria la consecució d'una escola catalana en llengua i continguts.

l'entitat havia aconseguit uns 4.000 socis i començà a promoure el moviment Rialles i el cicle de teatre Cavall Fort, orientats a un públic infantil.

Amb el restabliment de la democràcia i l'autonomia, que va fer gradualment innecessàries algunes funcions de suplència, Òmnium Cultural inicia un procés de reorientació, sota la presidència de Joan Vallvé (1978-84), Joan Carreras (1984-86) i Josep Millàs (1986-2002). El 1984, l'entitat és distingida amb la Creu de Sant Jordi de la Generalitat. L'any següent, com hem dit abans, *Escola Catalana* apareix com a revista⁴. El 1990 es constitueix la Federació Ramon Llull, que agrupa Òmnium Cultural amb Acció Cultural del País Valencià i l'Obra Cultural Balear, les entitats culturals més representatives dels tres territoris.

L'any 2002, després d'un breu període en què fou president en funcions Miquel Bes, Jordi Porta va assumir fins al 2010 la presidència de l'entitat i va iniciar un procés de renovació i relleuament del paper d'Òmnium com a associació mobilitzadora de la societat civil —que prossegueix des del març de 2010 la presidenta actual, Muriel Casals.

A més de mantenir les tasques anteriors, Òmnium impulsa activitats d'orientació intercultural, com els programes *Voluntaris per la llengua* (parelles de conversa entre nouvinguts i autòctons) o *Quedem?* (activitats culturals i lúdiques d'interrelació); aborda amb Vilaweb el projecte *Escoles en Xarxa* per a promoure l'ús escolar de les tecnologies de la informació i la cooperació telemàtica entre els centres educatius, i sobretot intervé decisivament en el procés polític cap a la sobirania, amb la Festa per la Llibertat (cada 11 de setembre) i la gran manifestació del 10 de juliol de 2010 —la més multitudinària de la història—, amb el lema «Som una nació. Nosaltres decidim», contra la sentència del Tribunal Constitucional del 28 de juny, que anul·lava punts crucials de l'Estatut de Catalunya, tot i haver estat plebiscitat favorablement per la societat catalana.

L'any 2005 la seu de l'entitat a Barcelona es va traslladar del Palau Dalmaes a uns locals més centrats del carrer de la Diputació, i el 2007 l'Òmnium va cedir el fons documental de 1961 a 1990 a l'Arxiu Nacional de Catalunya. L'any 2011, en complir els 50 anys, Òmnium Cultural compta amb prop de 30.000 socis i 28 seus territorials agrupades en 10 demarcacions i ha estat distingida amb la Medalla d'Or de l'Ajuntament de Barcelona.

En l'acte de celebració d'aquest cinquantenari, l'11 de juliol de 2011, la presidenta Muriel Casals fixava els tres eixos actuals de l'associació:

- La independència cultural, defensant el model educatiu en què el català és la llengua vehicular usada normalment i fent del català una llengua pública comuna, en una Catalunya inclusiva, oberta i respectuosa amb la diversitat.
- La independència fiscal, a fi de recaptar i administrar els propis impostos i poder definir la pròpia política econòmica.
- El dret a decidir el propi futur amb l'exercici irrenunciable del dret a l'autodeterminació.

Isidor MARÍ
Institut d'Estudis Catalans

Programa formativo de la Academia de la Llingua Asturiana. Universidad Asturiana de Branu (UABRA) (Cangas del Narcea, 1-12 de agosto 2011). — Se celebraron los cursos de la segunda edición de la *Universidad Asturiana de Branu (UABRA)*, una iniciativa conjunta de la ALLA, la Universidad de Uviéu y el ayuntamiento de Cangas del Narcea. Las clases se impartieron en el IES «Cangas del Narcea» y la Escuela-Hogar de El Regueirón acogió al profesorado y a

4. L'any 2005 la publicació celebra els seus 40 anys i rep el Premi Extraordinari Catalunya d'Educació atorgat pel Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.